

CONSTITUTIONAL DEMOCRACY IN CRISIS

**Mark. A. Graber, Sanford Levinson, Mark Tushnet (Eds.)
Oxford University Press, 2018., pp. 725.**

Naslov „Constitutional Democracy in Crisis”, čiji su glavni urednici Mark A. Graber, Sanford Levinson i Mark Tushnet, objedinjuje radove istaknutih znanstvenika u kojima se obrađuje značajna tema ustavne demokracije - njezina kriza koja vrhunac doseže upravo tijekom posljednjih nekoliko godina. Knjiga je objavljena 2018. godine u izdanju Oxford University Pressa i ima ukupno 725 stranica. Na samom je početku Sadržaj (str. vii-x), potom slijedi uvodno poglavlje glavnih urednika pod naslovom „Constitutional Democracy in Crisis” (str. 1.-10.) te središnji dio knjige koji je podijeljen na četiri dijela (str. 11.-690.). Na kraju su Popis autora (str. 691.-694.), Zahvala urednika (str. 695.) i Kazalo pojmova (str. 697.-725.). U nastavku ćemo prikazati glavne odrednice sadržane u središnjem dijelu knjige.

Prvi dio središnjeg dijela, „Background” (str. 11.-82.) daje najprije općenito definiranje različitih oblika u kojima se kriza ustavne demokracije pojavljuje. Primjerice, Balkin razlikuje ustavnu krizu od „ustavnog propadanja”, pri čemu prvu odlikuje relativno kratko trajanje dok se potom javlja u duljim vremenskim razdobljima manje-više konstantnog derogiranja ustavnih pravila. Potom se u okviru prvog dijela knjige istražuju općeniti trendovi prisutni u okvirima ustavne demokracije koje u svom radu izlažu Ginsburg i Huq, a potom Elkins pruža povijesni pregled fenomena ustavne krize. Prvi dio knjige završava analizom ustavne krize u Weimarskoj Republici što je rezultiralo i njezinim konačnim padom, o čemu detaljnije piše Kennedy.

Drugi dio, pod naslovom „Countries and Regions” (str. 83.-422.) donosi komparativni pregled stanja ustavne demokracije, počevši od Sjeverne, Srednje i Južne Amerike, preko pojedinih afričkih država i Europe, sve do Bliskog istoka, Azije i Australije. Naravno u tom širokom komparativnom pregledu detektiraju se najvažnija iskušenja s kojima se moraju boriti navedene države i regije kada je u pitanju očuvanje ustavne demokracije. U nekima od njih postoje indikatori koji ukazuju na određene probleme kada je u pitanju ustavna demokracija, dok su u nekim drugima ti problemi dosta vidljiviji i izraženiji. Za neke se može kazati kako boluju od kroničnih problema koji su na neki način postali karakteristični za određene regije. U drugim pak područjima vidljiv je rast javne podrške za razne alternative ustavnoj demokraciji. Naposljetku, za neke države može se reći, u prvom redu za Kanadu i Australiju, kako se prilično uspješno nose sa svim izazovima modernog vremena uz očuvanje postulata ustavne demokracije.

Treći dio središnjeg dijela knjige „Factors” (str. 443.-626.) donosi pregled uzročnika koji pospješuju ugrozu ustavne demokracije. Oni se javljaju u širokom spektru koji obuhvaća probleme relativno novijeg postojanja, ili su barem u recentnom razdoblju više izraženi, poput problema klimatskih promjena, migracije stanovništva, globalizacije i terorizma. Neki drugi uzročnici puno su starijeg

datuma i predstavljaju stalnu prijetnju ustavnoj demokraciji, a tu prije svega spadaju populizam, ekonomska nejednakost, rasizam, ali i (zlo)uporaba ustavnog dizajna u svrhu slabljenja ustavne demokracije. Svaki od tih uzročnika djeluje i na svoj način dovodi do ugroze kada je riječ o temeljnim postulatima ustavno-demokratskog uređenja. Naravno, iz toga slijedi da svaki od njih traži zaseban pristup za uklanjanje, ili barem minimaliziranje te ugroze.

Četvrti dio središnjeg dijela knjige, pod naslovom „Observations”, svojevrsna su zaključna razmatranja o temi krize ustavne demokracije koja su ponudili glavni urednici te J. H. H. Weiler.

Nesumnjivo se trenutno nalazimo u razdoblju koje karakterizira povećan stupanj prijetnje temeljnim vrijednostima ustavne demokracije. Broj izazova i opasnosti izuzetno je velik, baš kao i njihova rasprostranjenost u svim dijelovima svijeta. Zapravo, kako su to upravo u ovome izdanju istakli i urednici, u sustavima ustavnih demokracija danas je vidljiv jaz između vještina potrebnih za pobjedu na izborima i vještina neophodnih za uspješno upravljanje nakon postavljanja na vladajuću poziciju. Da je tomu zaista tako, možemo se i sami uvjeriti u svakodnevicu gdje svjedočimo tome da se mandat vladajućih ponajprije svodi na osvajanje boljih početnih pozicija na sljedećim izborima nego što ih imaju njihovi politički oponenti oko percepcije i podrške javnosti. S druge strane, oporba sve rjeđe služi kao konstruktivni korektiv za možebitne propuste vladajućih, a sve više preuzima ulogu onih najglasnijih u kritiziranju trenutne politike. Te kritike uglavnom se svode na upozoravanje o pogrešnom smjeru vladajućih u upravljanju državom i na obznanu kako bi oni to činili bolje samo kad bi imali priliku, bez konkretnih prijedloga što i kako učiniti. Pojednostavljeno možemo kazati kako živimo u vremenu stalne izborne političke kampanje koja ne počinje nekoliko tjedana pred izbore, nego, naprotiv, traje u kontinuitetu od izbora do izbora. Upravo takvo stanje pogoduje nastanku različitih opasnosti za ustavnu demokraciju. Na to nas upozorava i navedena knjiga jer danas, više nego ikada prije, živimo u vremenu koje obiluje izazovima za najviše vrednote ustavne demokracije.

Vedran Zlatić